

SPIIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wprowadzenie.....	25
Rozdział I	
Pojęcie administracji, jej cechy, postacie, funkcje i sfery działania.....	29
1. Pojęcie administracji w ujęciu historycznym i współczesnym	29
2. Cechy administracji	33
3. Postacie i funkcje administracji	34
4. Sfery (płaszczyzny) działania administracji	36
Rozdział II	
Pojęcie prawa administracyjnego, jego cechy i podziały	39
1. Definicje prawa administracyjnego	39
2. Cechy prawa administracyjnego	42
3. Podziały prawa administracyjnego.....	43
Rozdział III	
Źródła prawa administracyjnego	47
1. Pojęcie i cechy źródeł prawa administracyjnego	47
2. Klasyfikacja źródeł prawa	50
3. Źródła powszechnie obowiązującego prawa	51
3.1. Konstytucja RP	52
3.2. Ustawy.....	53
3.3. Umowy międzynarodowe	54
3.4. Rozporządzenia z mocą ustawy	59
3.5. Rozporządzenia (wykonawcze do ustaw)	59
3.6. Akty prawa miejscowego.....	60
3.6.1. Akty prawa miejscowego stanowione przez wojewodę i organy niezespólonej administracji rządowej.....	61
3.6.2. Akty prawa miejscowego stanowione przez gminę.....	63
3.6.3. Akty prawa miejscowego stanowione przez powiat	65

3.6.4. Akty prawa miejscowego stanowione przez samorząd województwa	67
3.7. Prawo Unii Europejskiej w systemie źródeł prawa administracyjnego	68
3.7.1. Źródła prawa pierwotnego UE.....	73
3.7.2. Źródła prawa wtórnego UE.....	74
4. Źródła prawa wewnętrznego.....	79
4.1. Uchwały	80
4.2. Zarządzenia.....	81
5. Normy techniczne, normy planowe, zwyczaj, orzecznictwo sądowe, orzecznictwo administracyjne oraz poglądy doktryny i ich rola w systemie źródeł prawa administracyjnego.....	82
6. Promulgacja (ogłaszanie) źródeł prawa.....	83
 Rozdział IV	
Stosunek administracyjnoprawny	91
1. Pojęcie, własności i komponenty stosunku administracyjnoprawnego.....	91
2. Zaistnienie i zakończenie stosunków administracyjnoprawnych oraz typy tych stosunków.....	95
 Rozdział V	
Publiczne prawa podmiotowe, interes publiczny, władztwo administracyjne, władza dyskrejonalna i inne postacie luzu decyzyjnego ...	101
1. Publiczne prawa podmiotowe.....	101
1.1. Uwagi ogólne.....	101
1.2. Podmioty publicznych praw podmiotowych	106
1.3. Treść publicznych praw podmiotowych	107
2. Pojęcie „interesu publicznego” (społecznego)	114
3. Władztwo administracyjne.....	120
4. Uznanie administracyjne	122
5. Pozostałe postacie luzu decyzyjnego	127
 Rozdział VI	
Katalog i treść zasad prawa administracyjnego.....	133
1. Pojęcie zasad prawa i zasad prawa administracyjnego	133
2. Typologia zasad prawa administracyjnego.....	140
3. Zasady ogólne ustrojowego prawa administracyjnego	142
3.1. Zasada pomocniczości.....	143
3.2. Zasada jednolitości (unitarności) państwa.....	147
3.3. Zasada kompetencyjności	148
3.4. Zasada zespolenia administracyjnego.....	151
3.5. Zasada sprawności (efektywności) działań administracji.....	155
3.6. Zasada kierownictwa	157

3.7. Zasada planowania.....	159
3.8. Zasada kontroli i nadzoru	161
3.9. Zasady wariantowe resortowości – terytorialności.....	166
3.10. Zasady wariantowe kolegalności – jednoosobowości (monokratyczności).....	169
3.11. Zasady wariantowe centralizacji – decentralizacji	171
3.12. Zasady wariantowe koncentracji – dekoncentracji.....	174
4. Zasady ogólne materialnego prawa administracyjnego	177
4.1. Zasada demokratycznego państwa prawnego.....	178
4.2. Wybrane zasady wywodzone przez doktrynę i judykaturę z zasady demokratycznego państwa prawnego	183
4.3. Zasady wynikające z zasady demokratycznego państwa prawnego określone w Konstytucji RP jako zasady samoistne	186
4.4. Zasady wynikające z zasady demokratycznego państwa prawnego wywodzone z pozakonstytucyjnych źródeł prawa.....	199
5. Zasady ogólne postępowania administracyjnego.....	203

Rozdział VII

Prawne formy i metody działania administracji	215
1. Pojęcie i podział prawnych form działania administracji.....	215
2. Generalne akty zewnętrzne i wewnętrzne administracji.....	217
3. Akt administracyjny	220
4. Ugoda administracyjna	224
5. Porozumienia administracyjne	225
6. Umowy administracyjne i cywilnoprawne	226
7. Promesy.....	230
8. Partnerstwo publiczno-prywatne	231
9. Działania faktyczne administracji	234
9.1. Czynności materialno-techniczne	235
9.2. Działalność społeczno-organizatorska	236

Rozdział VIII

Organ administracji publicznej i inne podmioty administrujące	241
1. Podmioty administrujące a aparat administracyjny.....	241
2. Właściwość a kompetencja.....	243
3. Organy administracji publicznej – pojęcie, cechy i rodzaje.....	245
4. Pojęcie urzędu administracji publicznej	248
5. Zakład publiczny (administracyjny)	251
6. Osoby prawne typu korporacyjnego i zakładowego	252
7. Formy relacji pomiędzy podmiotami administrującymi.....	253
7.1. Kierownictwo.....	253
7.2. Kontrola	254

7.3. Nadzór.....	256
7.4. Współdziałanie	258
7.5. Koordynacja	259

Rozdział IX

Podział terytorialny państwa.....	263
1. Pojęcie i podstawowe cechy podziału terytorialnego.....	263
2. Podział terytorialny w ujęciu historycznym.....	265
3. Czynniki kształtujące podział terytorialny.....	267
4. Klasyfikacja podziału terytorialnego	271
4.1. Zasadniczy (podstawowy) podział terytorialny	272
4.1.1. Gminy.....	272
4.1.2. Powiaty	274
4.1.3. Województwa	277
4.2. Pomocniczy podział terytorialny.....	278
4.3. Podziały terytorialne dla celów specjalnych (specjalne podziały terytorialne).....	279

Rozdział X

Naczelne i inne centralne organy administracji państwowej (rządowej)	283
1. Uwagi ogólne.....	283
2. Prezydent Rzeczypospolitej	284
3. Rada Ministrów	286
3.1. Pozycja ustrojowa, struktura i powoływanie Rady Ministrów	286
3.2. Tryb pracy Rady Ministrów.....	288
3.3. Organy wewnętrzne i pomocnicze Rady Ministrów i Prezesa Rady Ministrów	289
3.4. Pełnomocnicy rządu oraz reprezentowanie Rady Ministrów.....	290
3.5. Zadania i kompetencje Rady Ministrów.....	291
3.6. Prezes Rady Ministrów, ministrowie i inni członkowie Rady Ministrów	293
3.6.1. Prezes Rady Ministrów i Kancelaria Prezesa Rady Ministrów...	293
3.6.2. Wiceprezes Rady Ministrów	297
3.6.3. Ministrowie i przewodniczący określonych w ustawach komitetów	298
4. Organy centralne (urzędy centralne).....	304
4.1. Ogólna charakterystyka organów centralnych (urzędów centralnych)....	304
4.2. Przykładowe organy centralne (urzędy centralne) nadzorowane przez Prezesa Rady Ministrów	306
4.3. Organy centralne w wybranych działach administracji rządowej.....	314
4.4. Wybrane agencje w układzie administracji centralnej.....	322

Rozdział XI

Terenowe organy administracji rządowej.....	333
1. Wojewoda i inne organy	333
1.1. Funkcje i zadania wojewody	334
1.2. Struktura urzędu wojewódzkiego	337
2. Wojewoda jako przedstawiciel Rady Ministrów	338
2.1. Kontrola prowadzona przez wojewodę	339
3. Akty prawa miejscowego stanowione przez wojewodę.....	340
4. Administracja zespolona.....	341
4.1. Wojewódzki inspektor nadzoru geodezyjnego i kartograficznego.....	341
4.2. Wojewódzki inspektor Inspekcji Handlowej	343
4.2.1. Organizacja Inspekcji Handlowej	345
4.3. Komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej.....	346
4.3.1. Organizacja Państwowej Straży Pożarnej.....	347
4.4. Wojewódzki inspektor ochrony roślin i nasiennictwa	351
4.4.1. Ochrona roślin przed organizmami szkodliwymi	351
4.5. Wojewódzki inspektor farmaceutyczny.....	355
4.5.1. Państwowa Inspekcja Farmaceutyczna	356
4.6. Wojewódzki inspektor transportu drogowego	359
4.6.1. Inspekcja Transportu Drogowego	359
4.7. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska	363
4.7.1. Organy Inspekcji Ochrony Środowiska.....	367
4.7.2. Wykonywanie zadań kontrolnych przez Inspekcję Ochrony Środowiska.....	367
4.8. Komendant wojewódzki Policji.....	368
4.8.1. Organizacja Policji.....	369
4.9. Wojewódzki inspektor nadzoru budowlanego	370
4.9.1. Organy administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego.....	371
4.10. Wojewódzki inspektor jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.....	376
4.10.1. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.....	376
4.11. Kurator oświaty.....	379
4.12. Wojewódzki konserwator zabytków.....	383
4.12.1. Nadzór konserwatorski.....	385
4.12.2. Organizacja organów ochrony zabytków.....	385
5. Administracja niezespolona	387
5.1. Dowódca okręgu wojskowego, szef wojewódzkiego sztabu wojskowego, wojskowy komendant uzupełnień	388
5.2. Dyrektor izby administracji skarbowej, naczelnik urzędu skarbowego, naczelnik urzędu celno-skarbowego	391

5.3. Dyrektor urzędu górniczego i dyrektor specjalistycznego urzędu górniczego.....	399
5.3.1. Organy nadzoru górniczego.....	401
5.4. Dyrektor okręgowego urzędu miar i naczelnik obwodowego urzędu miar	406
5.4.1. Nadzór nad wykonywaniem przepisów ustawy o miarach.....	407
5.5. Dyrektor okręgowego urzędu probierczego i naczelnik obwodowego urzędu probierczego.....	409
5.6. Dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej	410
5.7. Dyrektor urzędu morskiego	413
5.7.1. Kompetencje i terytorialny zakres działania.....	414
5.7.2. Przepisy wydawane przez terenowe organy administracji morskiej.....	416
5.8. Dyrektor urzędu statystycznego	417
5.9. Dyrektor urzędu żeglugi śródlądowej	418
5.10. Graniczny i powiatowy lekarz weterynarii.....	420
5.11. Komendant oddziału Straży Granicznej, komendant placówki dywizjonu Straży Granicznej.....	422
5.12. Państwowy inspektor sanitarny	424
5.12.1. Organizacja Państwowej Inspekcji Sanitarnej	428
5.12.2. Uprawnienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej.....	429
5.13. Regionalny dyrektor ochrony środowiska	431

Rozdział XII

Samorząd terytorialny.....	435
1. Wprowadzenie	435
2. Samorząd gminny	436
2.1. Zakres działania i zadania gminy	439
2.2. Władze gminy	440
2.2.1. Rada gminy	442
2.2.2. Komisje rady gminy	447
2.2.3. Kluby radnych	450
2.2.4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta).....	452
2.2.5. Jednostki pomocnicze gminy.....	462
2.3. Akty prawa miejscowego stanowione przez gminę	470
2.4. Mienie komunalne	477
2.5. Gminna gospodarka finansowa	479
2.6. Związki i porozumienia międzygminne.....	482
2.7. Stowarzyszenia gmin	485
2.8. Związek metropolitalny.....	486
2.9. Nadzór nad działalnością gminną.....	491
2.10. Ustrój miasta stołecznego Warszawy.....	495

3. Samorząd powiatowy.....	496
3.1. Zakres działania i zadania powiatu.....	496
3.2. Władze powiatu.....	498
3.2.1. Rada powiatu.....	499
3.2.2. Zarząd powiatu.....	503
3.2.3. Prawa i obowiązki radnych powiatu – wybrane zagadnienia.....	504
3.2.4. Starosta powiatu i skarbnik powiatu.....	507
3.3. Akty prawa miejscowego stanowione przez powiat.....	510
3.4. Mienie powiatu.....	512
3.5. Finanse powiatu.....	514
3.6. Związki powiatów i związki powiatowo-gminne oraz stowarzyszenia i porozumienia powiatów.....	518
3.7. Nadzór nad działalnością powiatu.....	520
3.8. Miasta na prawach powiatu.....	525
4. Samorząd wojewódzki.....	526
4.1. Zakres działania i zadania samorządu województwa.....	526
4.2. Władze samorządu województwa.....	529
4.2.1. Sejmik województwa.....	531
4.2.2. Rodzaje głosowań w organach kolegialnych w województwie oraz zagadnienie jawności obrad.....	533
4.2.3. Zarząd województwa.....	536
4.2.4. Marszałek województwa i skarbnik województwa.....	537
4.3. Mienie samorządu województwa.....	538
4.4. Finanse samorządu województwa i polityka spójności (okres programowania 2014–2020).....	541
4.5. Współpraca zagraniczna samorządu województwa.....	547
4.6. Nadzór nad działalnością samorządu województwa.....	548
4.7. Akty prawa miejscowego stanowionego przez samorząd województwa.....	550

Rozdział XIII

Pozasądowa kontrola administracji publicznej	557
1. Pojęcie, cechy, funkcje i rodzaje kontroli.....	557
2. Kontrola zewnętrzna działania administracji publicznej.....	566
2.1. Najwyższa Izba Kontroli	566
2.2. Rzecznik Praw Obywatelskich	573
2.3. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych.....	580
2.4. Państwowa Inspekcja Pracy.....	585
2.5. Kontrola społeczna.....	591
2.5.1. Instytucjonalna kontrola społeczna.....	592
2.5.2. Pozainstytucjonalna kontrola społeczna.....	604
3. Kontrola wewnętrzna działania administracji publicznej.....	604

3.1. Kontrola instancyjna.....	604
3.2. Kontrola resortowa.....	605
3.3. Kontrola zarządcza.....	606

Rozdział XIV

Kontrola administracji publicznej przez Trybunał Konstytucyjny,

sądy administracyjne i sądownictwo powszechne.....	613
1. Prawo do sądu	613
2. Sądownictwo administracyjne	619
2.1. Uwagi ogólne.....	619
2.2. Sądownictwo administracyjne w okresie po uchwaleniu Konstytucji RP z 1997 r. Kształtowanie się obowiązującego modelu sądownictwa administracyjnego.....	625
2.3. Istota, podstawowe desygnaty i cechy sądownictwa administracyjnego w Polsce w świetle obowiązującego prawa	627
2.4. Właściwość sądów administracyjnych (skargi do wojewódzkich sądów administracyjnych i Naczelnego Sądu Administracyjnego).....	631
3. Sądownictwo powszechne i Sąd Najwyższy. Sygnalizacja wybranych problemów	638
4. Kształtowanie ładu publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście działań Trybunału Konstytucyjnego	640
4.1. Zagadnienia podstawowe	640
4.2. Istota i zakres działania Trybunału Konstytucyjnego.....	644
4.3. Znaczenie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w zakresie kształtowania ładu publicznego (prawnego) w państwie	644
4.4. Formy kwestionowania zgodności z Konstytucją aktów prawnych. Podmioty legitymowane.....	647
4.5. Sędziowie Trybunału Konstytucyjnego	652

Rozdział XV

Wybrane zagadnienia materialnego prawa administracyjnego	657
1. Zgromadzenia	657
1.1. Uwagi ogólne.....	657
1.2. Definicja zgromadzenia.....	658
1.3. Wolność zgromadzeń w wybranych dokumentach międzynarodowych.....	661
1.4. Wolność zgromadzeń w Konstytucji RP	665
1.5. Regulacja ustawowa wolności zgromadzeń.....	670
1.5.1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy regulacji ustawowej.....	670
1.5.2. Organizowanie, odbywanie i rozwiązywanie zgromadzeń	672
2. Stowarzyszenia.....	687
2.1. Uwagi ogólne.....	687

2.2. Pojęcie zrzeszenia	688
2.3. Wolność zrzeszania się w wybranych dokumentach międzynarodowych.....	690
2.4. Wolność zrzeszania się w Konstytucji RP	692
2.5. Stowarzyszenie na tle ustawodawstwa zwykłego	695
2.5.1. Uwagi ogólne	695
2.5.2. Stowarzyszenia (zarejestrowane)	696
2.5.3. Terenowe jednostki organizacyjne stowarzyszenia	703
2.5.4. Stowarzyszenia zwykłe	705
2.5.5. Związki stowarzyszeń	707
3. Fundacje	709
3.1. Uwagi ogólne	709
3.2. Fundacje prawa prywatnego	711
3.3. Fundacje prawa publicznego i fundacje publiczne	714
4. Obywatelstwo polskie	721
4.1. Uwagi ogólne	721
4.2. Zasady prawa o obywatelstwie polskim	723
4.3. Sposoby nabycia obywatelstwa polskiego	725
4.3.1. Nabycie obywatelstwa polskiego z mocy prawa	725
4.3.2. Nadanie obywatelstwa polskiego (naturalizacja)	730
4.3.3. Uznanie za obywatela polskiego	732
4.3.4. Nabycie obywatelstwa polskiego przez przywrócenie obywatelstwa	735
4.4. Utrata obywatelstwa polskiego	735
4.5. Stwierdzenie posiadania i utraty obywatelstwa polskiego	737
5. Prawo o aktach stanu cywilnego	739
5.1. Uwagi ogólne	739
5.2. Adnotacje, wzmianki dodatkowe, przypiski, akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego	744
5.3. Sprostowanie, uzupełnienie, unieważnienie, ustalenie treści aktu stanu cywilnego oraz unieważnienie wzmianki dodatkowej	745
5.4. Rejestracja urodzeń, akt urodzenia	748
5.5. Rejestracja małżeństw, akt małżeństwa	752
5.6. Rejestracja zgonu, akt zgonu	757
5.7. Szczególny tryb rejestracji stanu cywilnego, transkrypcja aktu stanu cywilnego, odtworzenie treści aktu stanu cywilnego	760
5.8. Odpisy zupełne i skrócone aktów stanu cywilnego oraz inne dokumenty wydawane z rejestru stanu cywilnego	763
6. Zmiana imion i nazwisk	766
6.1. Uwagi ogólne	766
6.2. Pojęcie zmiany imienia i nazwiska	768
6.3. Wniosek o zmianę nazwiska (imienia)	768

6.4. Przesłanki zmiany imienia i nazwiska.....	773
6.5. Reminiscencja zmiany nazwiska rodziców dla nazwisk ich małoletnich dzieci. Samoistna zmiana nazwiska małoletnich dzieci.....	777
6.6. Dopuszczalna liczba części (członów) nazwiska oraz dopuszczalna liczba imion	779
6.7. Forma rozstrzygnięcia i właściwość organu w sprawie zmiany imienia i nazwiska.....	782
6.8. Obowiązek informacyjny	783
6.9. Organy właściwe w sprawach nadzoru nad sprawami objętymi ustawą o zmianie imienia i nazwiska. Organ odwoławczy od orzeczeń administracyjnych wydanych na podstawie ustawy.....	784
7. Ewidencja ludności i dowody osobiste	789
8. Dokumenty paszportowe	797
8.1. Uwagi ogólne.....	797
8.2. Rodzaje i funkcje dokumentów paszportowych.....	798
8.3. Organy paszportowe	799
8.4. Wydawanie dokumentów paszportowych.....	800
8.5. Obowiązek wymiany, odmowa wydania i unieważnienie dokumentu paszportowego	806
9. Cudzoziemcy.....	808
10. Zbiórki publiczne.....	816
10.1. Uwagi ogólne.....	816
10.2. Pojęcie zbiórki publicznej.....	816
10.3. Organizator zbiórki.....	818
10.4. Tryb przeprowadzania zbiórki	820
10.5. Sprawozdawczość	823
10.6. Wykroczenia związane z naruszeniem przepisów o zbiórkach publicznych.....	824
11. Reglamentacja dostępu do broni i amunicji.....	826
11.1. Pojęcie i rodzaje broni i amunicji.....	826
11.2. Tryb udzielania, odmowy i cofania pozwolenia na broń	828
11.3. Warunki podmiotowe wydania pozwolenia na broń oraz zasady nabywania i dysponowania bronią i amunicją.....	831
11.4. Przewóz przez terytorium Polski, przywóz do Polski i wywóz za granicę broni i amunicji	834
11.5. Zasady posiadania broni na terytorium Polski przez cudzoziemców	835
12. Administracyjnoprawna regulacja bezpieczeństwa i porządku publicznego	838
12.1. Ochrona osób i mienia.....	838

12.1.1. Obszary, obiekty i urządzenia podlegające obowiązkowej ochronie.....	838
12.1.2. Formy ochrony osób i mienia oraz organizacja służb ochrony osób i mienia	840
12.1.3. Reglamentacja działalności gospodarczej w zakresie ochrony osób i mienia	843
12.2. Bezpieczeństwo imprez masowych.....	846
12.2.1. Definicja imprezy masowej i jej rodzaje	846
12.2.2. Zezwolenie na przeprowadzenie imprezy masowej	847
12.2.3. Gromadzenie i przetwarzanie danych o imprezach masowych.....	850
12.2.4. Zasady udziału w imprezach masowych oraz obowiązki służb porządkowych i informacyjnych podczas imprezy masowej	852
13. Administracyjnoprawna regulacja zagadnień dotyczących uzależnienia od alkoholu oraz obrotu napojami alkoholowymi	854
13.1. Programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz instytucje publiczne zaangażowane do ich realizacji	854
13.2. Zezwolenia na obrót napojami alkoholowymi.....	857
13.3. Pozostałe ograniczenia sprzedaży, podawania, dystrybucji i spożywania napojów alkoholowych	862
13.4. Ograniczenia reklamy i promocji napojów alkoholowych.....	863
13.5. Zasady postępowania wobec osób uzależnionych od alkoholu.....	865
14. Przeciwdziałanie narkomanii i administracyjnoprawna regulacja dostępu do środków odurzających i substancji psychoaktywnych	867
14.1. Programy przeciwdziałania narkomanii oraz instytucje publiczne zaangażowane do ich realizacji	867
14.2. Zasady obrotu, wytwarzania, przetwarzania i posiadania substancji psychotropowych, środków odurzających i nowych substancji psychoaktywnych	871
14.3. Regulacja prowadzenia upraw maku i konopi	877
14.4. Organizacja leczenia, rehabilitacji oraz reintegracji osób uzależnionych	878
15. Administracyjnoprawna regulacja szkolnictwa wyższego.....	880
15.1. System boloński	880
15.2. Uczelnie wyższe – pojęcie, rodzaje, tworzenie i likwidacja	880
15.3. Organizacja uczelni wyższej	882
15.4. Organizacja studiów, studenci i organizacje studenckie	884
15.5. Nadzór nad uczelniami wyższymi.....	888
16. Administracyjnoprawna regulacja związana ze stanami nadzwyczajnymi.....	890

16.1. Pojęcie, rodzaje i zasady wprowadzania stanów nadzwyczajnych ...	890
16.2. Stan wojenny	892
16.3. Stan wyjątkowy.....	895
16.4. Stan klęski żywiołowej.....	897
17. Lasy jako przedmiot regulacji normatywnej	901
18. Prawo ochrony środowiska	908
18.1. Wprowadzenie	908
18.2. Charakterystyka ogólna podstawowych pojęć w prawie ochrony środowiska	908
18.3. Korzystanie ze środowiska.....	911
18.4. Zasady ogólne prawa ochrony środowiska.....	913
18.5. Zakończenie	918
Autorzy.....	921